

Autor: Stanislav Máselník

V posledních pár letech v Evropě neustále vzrůstá počet stran s ostře anti-imigrační rétorikou. Ať již je to Le Penova Front National, jinak středová italská regionalistická strana Lega Nord Umberta Bossiho, který kdysi prohlásil, že „bude střílet na každou loď s imigranty“, nebo třeba Švýcarská lidová strana (Schweizerische Volkspartei), která v roce rozpoutala kampaň proti přístavbě minaretu k místní mešitě v Langenthalu, všechny spojuje nevěle udělat byť nejmenší kulturní ústupky ne-evropským přistěhovalcům. Ti jsou často vykreslováni jako příživníci s „tajnými“ kulturně-imperialistickými úmysly, kteří chtějí zaútočit na etnicky „čistou“ populaci. Co více, pro ty, kteří svou identitou přesahují, v tom lepším případě čeká kompletní asimilace, v tom horším snaha domácí populace o jejich repatriaci.

Na úvod je nutné podotknout, že **jak inter- tak intra-kontinentální migrace populace je věc přirozená, charakteristická jak pro zvířata, tak pro lidstvo napříč časovými liniemi a kulturami.** Stejně tak jako nejsou kultury neměnnými žulovými bloky, jím není ani geneticko-etnický vzorec populace. Řečeno tolik, je zároveň nutné dodat, že současné množství světové migrace, obzvláště pak „úprk“ lidí ze zemí třetího světa na Západ, je něčím ve světové historii bezprecedentním a s jednoznačně negativními důsledky jak pro Evropu, tak pro imigranty samotné. Tato masová migrace nicméně není vyvolaná snahou národů zemí třetího světa „zadupat“ západní civilizaci do země, ale reakcí na síly globalizace, které Západ „neoliberálním obratem“ sám v polovině 70. let rozpoutal. Jakýkoliv boj s imigrací, který se zároveň nezabývá důkladně a bez předsudků otázkou, co jej způsobuje, je pokrytecký.

Co se týče statusu migrantů, případně etnicky ne-evropských menšin v Evropě, jako například Romů, setkáváme se s celou řadou zjednodušení. **Radikální pravice již tradičně navrhuje etnickou „reconquistu“, která by zbavila Evropu „etnického viru“, který ji dle ní pohlcuje. Radikální pravice, podobně jako Samuel Huntington v díle Clash of Civilizations (Střet civilizací) předpokládá, že kulturní rozdíly automaticky vytvářejí nepřekonatelné mosty, jež jsou zdrojem všech konfliktů. Republikáni a osvícenší liberálové se naopak tradičně shodují na kulturní asimilaci, která, jak správně poukazuje Alain de Benoist, produkuje pouze jedince, kteří byli zbaveni své historie a nejsou si nijak jisti svou budoucností.** Tyto dva přístupy se vzájemně velmi dobře doplňují a ve svém boji nenechávají místo pro jakákoliv další řešení.

Dokonalým příkladem selhání „asimilační“ metody jsou pařížské banlieues (sídliště na okrajích Paříže, známá pro svůj počet původních arabských imigrantů). Banlieues jsou typickým produktem moderní západní civilizace – šedivé vysoké obytné bloky (kapitalistická verze komunistických paneláků vybudovaná v 70. letech) a žádný prostor pro společnou socializaci – oblasti jsou tedy bez náměstí, kaváren, společenských budov, ulic s obchodníky, které poskytují „šum“ denního městského života sociálního. Vše je racionálně poskládané vedle sebe za jedinou funkci (podobně jako kurníky pro slepice) – ubytovat za co nejnižší cenu co nejvíce námezdních pracovníků pro evropské korporace. V polovině 70. let, vzápětí poté, co byly tyto obytné bloky vybudovány, poptávka po levné práci imigrantů poklesla, jelikož se korporace začaly přesunovat díky finanční a tržní deregulaci do zemí

třetího světa. Stejně jako turecké populaci v Německu tak byla „francouzským arabům“ velmi rychle ukázána jejich pravá identita v západním systému – tedy identita nástroje, pro které již není žádné další využití.

V takové situaci se asi těžko dalo očekávat, že by se mohli dát jinak než na zahálku a kriminalitu. Banlieues tak nejsou americkými čínskými čtvrtěmi (které jsou integrované do americké společnosti, ale přesto mají svůj specifický kulturní ráz, a udržují si vysokou míru společenské soudružnosti mimo jiné díky zachování tradiční rodinné struktury), ale směs vykořeněných jedinců, kteří se necítí být ani Francouzy, ani Araby. Neschopnost pochopit hloubku problému byla dobře znázorněna například ve francouzském snímku *La Haine* (Nenávist, 1995), který znázorňuje střety mezi „bílymi bojovníky“ Le Penovy Front National a stejně extremistickou, v Evropě narozenou arabskou mládeží, žijící na jedné z těchto pařížských cité.

Alternativním postojem, který již jistou dobu obhajuje řadu myslitelů v Americe i Evropě, je komunitarianismus.

Komunitarianismus (i když níže citovaní autoři tuto nálepku odmítají) se objevil koncem 70. let v Severní Americe v dílech kritiků liberalismu jako Charles Taylor, Michael Sandel nebo Alasdair MacIntyre. Ti napadli liberalismus z antropologické a filozofické pozice za nepochopení role komunity na vývoj lidské osobnosti. Poukazovali především na fakt, že liberalismus nedokázal pochopit, že člověk může skutečně žít pouze jako entita zasazená do společenského kontextu, preferující určité hodnoty, tradice a některé kruhy lidí nad ostatní. Jejich základní tezí bylo, že jakmile je člověk z „otěží“ podobných komunit vyňat, nestane se více svobodnějším (nedostane větší „možnost výběru hodnot“), ale naopak dezorientovaným a tak i více bezbranným oproti takovým tlakům, jaké vytváří konzumerismus nebo všemocná státní byrokracie.

Nucená „asimilace“ migrantů do západní konzumeristické společnosti tak v důsledku neprodukuje společnost silnější, soudržnější a méně závislou na státním aparátu, ale naopak odcizenou sama sobě. Asimilace pod západní model v tomto případě znamená snahu vnutit přistěhovalcům stejný svazek společenských hodnot a institucí, které dovedly západní společnosti k individualismu, zániku společenského života a náhradu autoregulace společnosti všudypřítomným státem v oblastech jako bezpečnost (CCTV, databáze DNA, telefonních rozhovorů, internetového provozu), vzdělání (centrální curriculum bez možnosti místních komunit zvolit si „méně politicky korektní“ obsah), nebo sociálního zabezpečení. Nabízí se tak obraz západní společnosti, která závidí kulturní bohatství a hodnoty migrantů, a proto je nemilosrdně zbaví jejich „nebezpečných partikularismů a odlišností“, aby z nich vytvořila na státu závislé akulturní nomády našich dnů.

Tím se radikální pravici nabízí i jednoduchá možnost jak si negativně posílit identitu vlastní. Jelikož si již nejsou schopni uvědomit vlastní identitu pozitivně (koneckonců, identita a tradice je vždy to něco podvědomého „na pozadí“ našich myšlenek, když se stanou předmětem racionálních diskusí o jejich obraně, znamená to, že je již jejich účel ztracen), jsou jim

imigranti vítaným cílem pro posílení kolektivní soudružnosti a dají jim tak vytoužený smysl existence a získání identity vlastní vymezením vůči druhému („jelikož jsou špatní, my musíme být dobří“).

Komunitární argument tak naopak tvrdí, že kulturní rozlišnosti a silné uvědomění si vlastní identity automaticky nevede ke kulturním konfliktům, ale naopak posilují soudružnost dané komunity, omezuje vznik společensky negativních jevů jako kriminalita a v tomto stavu stability tak umožňuje kulturní dialog, a začlenění se, do zbytku společnosti. Je potřeba znovu zopakovat, že tento postoj nelegitimizuje masovou imigraci do Evropy, ani do žádné jiné části světa. Naopak, staví tuto nadměrnou imigraci do objektivního světla, jako ne produkt „dábelské expanze Islámu“, ale jako důsledek Západem vybudovaného neoliberálního finančního a tržního systému, který způsobil dosud nevídané vykořeňování lidí ze zemí třetího světa, a jeho nefunkčního systému kulturní asimilace, jež je ve skutečnosti formou ničení historických identit. Klíčem pro boj s globálně vznikajícím přerozdělováním bohatství, a tím i masovou migrací a vykořeňováním, tedy musí být spolupráce jak světových mocností, tak zemí třetího světa, na změně fungování regulačních institucí WTO, IMF a Světové banky. Současným imigrantům a jejich potomkům v Evropě je nutné zajistit podmínky pro vytvoření komunitárního já, za předpokladu, že na vyšších úrovních politické moci, než té dotýkající se jejich lokální-komunitní úrovně, přijmou pravidla evropských společenství. Nadto se vše samozřejmě může dít jen za podmínky, že bude přijato základní liberální pravidlo Johna Stuarta Milla, zde převedené z jedince na lidské komunity: svoboda jedné komunity končí tam, kde začíná svoboda komunity druhé. Toto „právo na odlišnost“ samozřejmě není povinností a ponechává volnost plné integrace do stávajících kultur těm, kteří si to přejí, a které jednotlivé evropské komunity přijmou do svých řad. Jak ukazují čínské čtvrti Americe, některé muslimské oblasti v Anglii, nebo vietnamské komunity v Čechách, pevné kulturní komunity jsou schopny se do života většinové společnosti zapojit mnohem lépe, než kultury zbavené své vlastní identity à la pařížské *banlieues*. To také umožňuje vzniknout prostoru pro kulturní dialog, jelikož ten nemůže existovat, pokud si dané skupiny jasně nejsou vědomy jak toho, co je odlišuje, tak i toho, co mají společného s ostatními.

Komunitární řešení tak nabízí to, co asimilační teze přehlíží: možnost integrace imigrantů do většinové společnosti na bázi vlastních hodnot, ne skrze jejich kulturní anihilaci začleněním do našeho světa konzumeristických jedinců.